

DIE OLIFANTJAGTERS VAN PIET VAN ROOYEN
EN DIE
AFRIKA-RUIMTE: POSTKOLONIALISME,
EKOLOGIE EN IDENTITEIT

CATHARINA HELENA BREYTENBACH

Hons. BA.

Verhandeling voorgelê vir die graad Magister Artium in
Afrikaans en Nederlands aan die Potchefstroomse
Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys

Studieleier: Prof. HJG du Plooy

Potchefstroom 2001

BEDANKINGS

Ek spreek graag my opregte dank en waardering uit teenoor die volgende persone:

- * My studieleier, prof. Heilna du Plooy, vir al die insiggewende gesprekke, hulp, leiding, ondersteuning en motivering. Gedurende hierdie tyd het ek haar goed leer ken en het net die grootste respek en agting vir haar as akademikus, mentor en merkwaardige mens.
- * Finansiële steun van die Fokusarea 04.
- * Die personeel van die Ferdinand Postma-biblioteek, vir hulle vriendelike hulp, veral met die probleme wat ek as gebruiker van die biblioteek oor 'n afstand ondervind het.
- * My sus, Heidi, vir al jou ondersteuning, gesprekke en aanmoediging.
- * My ouers, De Wet en Bessie van Wyk, wat vir my as kind die wonderwêreld van boeke ontsluit het. Baie dankie vir al die aanmoediging en ondersteuning en dat julle in my geglo het.
- * My kinders, vir al die geduld, aanmoediging en liefde. Dankie dat julle my na dese nog as julle ma wil hê.
- * My man Hennie, vir jou motivering, aanmoediging en groot opofferings. Baie dankie dat jy my groeiproses met soveel liefde en geduld verdra het en so dit vir my moontlik gemaak het om hierdie studie te voltooi.
- * My grootste dank gaan aan my HEMELSE VADER sonder wie ek tot niks in staat sou wees nie.

Vir Pappa en Mamma

Mag die bome groen bly
en die sterre wit,
En mag daar altyd mense wees
wat mekaar met liefde in die oë kan kyk
- want die lewe is 'n asem lank
en die sterre op die Anderkant donker.

Breyten Breytenbach - 26.11.1975
in die hof die dag toe hy tronk toe is.

ABSTRACT

***Die olifantjagters* by Piet van Rooyen
and the African space: post-colonialism,
ecology and identity**

This dissertation is a theoretical and interpretative exploration of the prominent themes which are developed in the novel *Die olifantjagters* by Piet van Rooyen. The study focuses on the spatial aspects of the narrative and attempts to indicate how the novel contributes to the contemporary discourse on ecology and eco-critique.

In the analysis of spatiality in the novel, special attention is paid to the dimension of Africa and African ecological issues. These include the typical ecological problems of developing countries, the Western presence in Africa and the dilemma of the indigenous people such as the Bushmen in a rapidly changing environment. Centering around the hunt on one of the last great elephants, the novel is deeply concerned with conservation of natural resources and related issues.

The multi-cultural social structures of Southern African countries and the problems arising from cultural interaction, form an integral part of the novel and these are discussed extensively in the dissertation. In addition, the identity crises which the characters experience as a result of the processes of cultural interaction and environmental change, are

explored against the backdrop of the political transformation of the subcontinent. Issues of identity are concerned with individual as well as group dynamics and almost the characters are thus involved in the redefinition of their own roles and their places in the world.

Colonialism has been replaced by postcolonialism, but power struggles continue to plague previously colonized countries such as South Africa and Namibia. The novel deals with this situation by depicting the conflicting ideas and ideals of people from developed countries who intend to do good and the viewpoints of the indigenous people of Africa. The novel presents a fresh and honest view of the contemporary situation in Southern Africa and thus contributes to the discourse on post-colonialism ecology, cultural change and the ways in which change affects identity, human relationships and the relation between man and Nature.

An interpretation of *Die olifantjagters* therefore needs to take cognisance of ecocriticism, the debate on postcolonialism and the dynamics of the power struggle.

In conclusion, the contribution of literature to the contemporary ecological discourse is indicated. In spite of the fact that the novel is part of Western discourse in Africa and as such also part of the system of power relations in modern society, it does highlight the "green issue" and this novel will most probably lead to a greater awareness of ecological issues.

KEY TERMS

Colonialism, post-colonialism, ecology, eco-critique, power, powerstructure, politics, identity, Piet van Rooyen.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1 – INLEIDING

1.1	Probleemstelling	1
1.2	Metode	8
1.3	Verloop van studie	9

HOOFSTUK 2 – RUIMTE EN EKOLOGIE

2.1	Inleiding	11
2.2	Ruimte	12
2.3	Narratiewe ruimte	14
2.4	Plek in <i>Die olifantjagters</i>	15
2.5	Kategorieë van ruimte	19
2.5.1	Diëgetiese teenoor mimetiese ruimte	19
2.5.2	Storieruimte teenoor verhaalruimte	22
2.5.3	Vertelde ruimte	25
2.5.4	Aspekte van ruimte	32
2.6.1	Die diskursiewe outeursruimte	34
2.7	Afrika as plek	36
2.7.1	Geografiese ruimte	36
2.8	Afrika in die Afrikaanse literatuur	38
2.9	Die Afrika-ruimte in <i>Die olifantjagters</i>	43
2.9.1	Die Westerling in Afrika	43
2.9.2	Die Boesman en die Afrika-ruimte	48
2.10	Die Afrika-tematiek in <i>Die olifantjagters</i>	52
2.11	Ekologie	56
2.11.1	Ekologie in die Afrikaanse literatuur	58

2.11.2	Die groen gesprek	62
2.12	Ekokritiek	64
2.13	Die “groen gesprek” in <i>Die olifantjagters</i>	67
2.13.1	Die Westerling	68
2.13.2	Uitbuiting	68
2.13.3	Benutting	73
2.13.4	Bewaring	76
2.14	Ekokritiek in <i>Die olifantjagters</i>	78
2.15	Ekologie en postkolonialisme	80
2.16	Samevatting	81

HOOFSTUK 3 – IDENTITEIT

3.1	Inleiding	85
3.2	Individuele identiteit	88
3.3	Identiteitsproblematiek	90
3.4	Kultuur	91
3.5	Kulturele identiteit	96
3.6	Die identiteit van die karakters in <i>Die olifantjagters</i>	97
3.6.1	Die vroue van die Stigting	97
3.6.2	Die Boesmans	103
3.6.3	Huger	111
3.6.4	Slinger	119
3.6.5	IAsa	122
3.6.6	Verteller	128
3.6.6.1	Die verteller as fokalisator	128

3.6.6.2	Die verteller identifiseer homself	129
3.6.6.3	Die verteller se verhouding met die Boesmans	130
3.6.6.4	Die verteller se verhouding met Huger	134
3.6.6.5	Die verteller se verhouding met IAsa	138
3.6.6.6	Die verteller se skuld	142
3.6.6.7	Die verteller se innerlike ontdekkingstog	148
3.7	Samevatting	153

HOOFSTUK 4 – KOLONIALISME, POSTKOLONIALISME EN MAG

4.1	Inleiding	155
4.2	Kolonialisme: kultuuroordrag en ontwikkeling	156
4.3	Kolonialisme en magsvestiging	157
4.4	Postkolonialisme	159
4.4.1	Postkolonialisme en die Afrikaanse literatuur	162
4.5	Etnisiteit in die Afrikaanse letterkunde	166
4.5.1	Ontwikkelingsfases van etnisiteit in die Afrikaanse letterkunde	168
4.6	Afrika die afgelope 100 jaar	170
4.7	Kolonialisme en postkolonialisme in <i>Die olifant- jagters</i>	172
4.8	Mag	181
4.8.1	Mag in die koloniale konteks	181
4.8.2	Mag in <i>Die olifantjagters</i>	185
4.8.2.1	Huger	185
4.8.2.2	Mag van Maxamesi	187

4.8.2.3	Mazamesi en die verteller	194
4.8.2.4	Huger en Maxamesi	197
4.8.2.5	Maxamesi en die Boesmans	201
4.8.2.6	Maxamesi en l'Asa	203
4.8.2.7	Die literatuur as deel van 'n magstruktuur	209
4.8.2.8	<i>Die olifantjagters</i> as magstruktuur	212
4.9	Samevatting	215

HOOFSTUK 5 – SAMEVATTING

5.1	Inleiding	218
5.2	Ruimte en ekologie	218
5.3	Identiteit	220
5.4	Kolonialisme, postkolonialisme en mag	221
5.5	Gevolgtrekkings	223

BRONNELYS	227
------------------------	------------